

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

יתרו

(חלק טז — שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מוקדש לזכרון הרבנית הצדקנית
מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע
בקשר עם יום היארצייטה הלולא כ"ב שבט, ה'תשפ"א
אשת נשיא דורנו כ"ק אדמו"ר זי"ע

ע"י

מנחם מענדל בן חנה שרה
חי' מושקא בת חנה בתי'
רחל בת חי' מושקא
שיינא בת חי' מושקא
לוי בן חי' מושקא
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

יתרו ב

עלול שלא להבחין אפילו בדבר הפשוט – אבל ח"ו לומר בנוגע למשה רבינו, אשר נבחר ע"י הקב"ה עצמו מרגע הוולדו⁴ להיות רועה ישראל – וכבר היה הרועה הנאמן של בני ישראל בפועל למשך זמן⁵ – שלא ידע זאת עד שבא יתרו ועוררו על כך].

ומזה גופא מובן, שבעיני משה – ומצד מדריגת משה כן הוא באמת – היה הוא לבדו יכול (ויתירה מזו – הוא לבדו היה צריך) להתעסק במשפט העם, בין ב"דבר הגדול" ובין ב"דבר הקטן", ובכל זאת לא היה הדבר מזיק לא לו ולא לבני ישראל, אלא – "ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום".

והוכחה נוספת לדבר – שהנהגת משה, "לשפוט את העם.. מן הבקר עד הערב" היא הדרך האמיתית ע"פ תורה (וממילא, בודאי יגן הדבר על משה מפני מצב של "נבול תבול גו") – אפשר ללמוד ממאמר חז"לי שהשם

א. בפרשתנו; מסופר, שבראות יתרו את משה רבינו יושב, "לשפוט את העם.. מן הבקר עד הערב", טען לפניו – "מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב.. נבול תבול גם אתה גם העם גו"; והשיא לו העצה, "ואתה תחזה גו"², שיבחר משה, "שרי אלפים וגו" אשר, "ישפטו את העם בכל עת", ורק, "הדבר הגדול יביאו אליך", וע"י הנהגה כזו – אזי, "ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום".

וידועה התמיהה בזה²: איך יתכן שמשה רבינו, רעיא מהימנא של ישראל, לא חשש בעצמו שאופן הנהגתו יביא לכך ש"נבול גו" העם גו", ולא עלתה בדעתו העצה הכי פשוטה למנות שופטים שיסייעו "לשפוט את העם"; ודוקא יתרו כהן מדין, שהגיע למקומם למשך זמן קצר, הוא שהבין זאת והביא את הדבר לידי פועל?

[ישנו מאמר העולם ועמא דברי: אַ גאַסט פאַר אַ ווייל, זעט אויף אַ מייל" (אורח הבא לרגע רואה למרחק מיל), היינו שדוקא אדם הנמצא על אתר

(4) ראה דחז"ל עה"פ (שמות ג, א) ומשה הי' רועה. שמו"ר פ"א, יח. שם, כא"כב. כד.

(5) להעיר משמות ב, יא: ויגדל גו' ויצא אל אחיו גו'. וראה הדיעות בשמו"ר (שם, כו. וש"נ) בן כמה שנים הי' אז.

(6) ראה פרש"י דברים (א, ט. מספרי שם. וראה דב"ר פ"א, י"א): אפשר שלא הי' משה יכול לדון את ישראל כו'.

(7) פרש"י ריש פרשתנו. ממכילתא שם. שמו"ר (פכ"ז, ח). נתחומא פרשתנו ד. ספרי ופרש"י בהעלותך י, כט. ועוד.

(1) יח, יג ואילך.

(2) שם, כא ואילך.

(2*) ראה עקידה, אברנאל, ש"ך עה"ת ועוד כאן.

(3) ראה ברכות מה, א. סוגיית ב"ק (צב, א ושם).

„יתר“ (או „יתרו“) הוא „על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה“.

מזה שדייקו חז"ל לומר „שיתר פרשה אחת בתורה“ – ולא אמרו שזכה שפרשה זו „נאמרה (או „נכתבה“) על ידו“ (על-דרך הלשון שמצינו⁹ בנוגע לפרשיות אחרות בתורה) – משמע, שלא זו בלבד שע"י יתרו נתגלתה הפרשה „ואתה תחזה“, אלא יתירה מזו: יתרו חידש וגרם כביכול יתרון (והוספה) בתורה – על-ידו נוספה בתורה פרשת „ואתה תחזה“ (שלא היתה קודם לזה בתורה מצד עצמה)¹⁰.

וממילא מובן, שלפני שגרם יתרו להוספת פרשה זו בתורה, הנה מצד

(8) כ"ה בספרי ושמור שם. פרש"י בהעלותך שם*.

ואולי יש לתווכ, שמקודם נקרא „יתר“ (ע"ש העתיד – ראה רע"ב, לבוש האורה, דברי דוד ועוד לפרש"י ריש פרשתנו), ולאחרי עצתו בפועל כו', הוסיפו לו אות וא"ו, ע"ש (הר"ת של) הפרשה „ואתה תחזה“.

(9) ספרי ופרש"י בהעלותך ט, ז (ח). פינחס כז, ה. ב"ב קיט, א. סנהדרין ח, א.

(10) בספרי (שבעה"ק 7) „והלא אף בידי משה היו מסיני .. ולמה נתעלם מעיני משה .. כדי שיתלה הדבר ביתרו“ – אבל מזה שבנד"ז נקט הלשון „שיתר פרשה כו“ משמע שבפרשתנו הי' ענין של יתרון בתורה, כבפנים. וראה לקמן הערה 50.

וראה בארוכה – ע"ד החסידות – אוה"ת ריש פרשתנו, ד"ה ויאמר משה תש"ט פ"רז – שיתרו פעל בתורה הענין דיתרון האור שבא מן החשך דוקא, וזהו"ע שיתר פרשה כו'.

(*) בכמה דפוסים לפנינו איתא „יתר“ (וכן גריס גם ברבעה"ת (הדר זקנים. וראה גם דעת זקנים) וריב"א ריש פרשתנו). אבל בדפוסים הראשונים ורוב כתי"א רש"י, וכן בכוכ"מ מפרשי רש"י (רע"ב, רא"ס, דברי זוד ריש פרשתנו) הגייסא – „יתרו“.

תורת אמת גופא לא היה קיים סדר ההנהגה של „ואתה תחזה“, אלא היה על משה עצמו לשפוט את העם בכל דבר¹¹. וזהו הטעם לכך שמשה רבינו, אשר כל ענינו הוא תורה, נהג כן באותה שעה.

אלא שעפ"ז עדיין אינו מובן לאיך גיסא: מאחר שגם ע"י הנהגת משה הנה, ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום – אם כן, מנין נתחדש ונוצר מקום לחששו של יתרו, שהנהגת משה עלולה להביא למצב של „נבול תבול גו“, וש„כבד ממך הדבר“^{11*}?

ב. והנה, ענין זה בשייכות לטענת יתרו – שהיתה לאחרי (הלוחות השניות של) יום הכפורים¹² – שמשה אמד בדעתו את (עצמו ואת) ישראל שלא כפי העולה מטענת יתרו, כנ"ל, שאין הם יכולים ואינם צריכים להשפט ע"י משה עצמו וללמוד מפיו כי אם את משפט „הדבר הגדול“ ו„את חוקי האלקים ואת תורותיו“¹³,

הרי הוא בדומה למה שמצינו קודם לכן – תיכף לאחר עשרת הדברות (הלוחות הראשונות), בשייכות לטענת בני ישראל שאין ביכלתם לשאת את

(11) להעיר מהפס"ד: לעולם יה' דין אלה מנה ודין פרוטה אחת שווין בעיניך לכל דבר (רמב"ם הל' סנה' פ"כ ה"י).

(11*) פרשתנו שם, ית.

(12) מכילתא ופרש"י פרשתנו שם, יג (ומשם מוכח, שכ"ה גם למ"ד יתרו קודם מ"ת בא – ראה בארוכה רא"ם ועוד שם. אבל בבעה"ת שם (ועוד) ס"ל שהי' לפני מ"ת. ואכ"מ).

(13) פרשתנו שם, טז.

אין פירוש הדבר שמשה רבינו טעה ח"ו באומד מצבם של בני ישראל, אלא הכוונה בזה היא – שבשעה שמה רבינו מביט על בני ישראל (בשעה שהם ניצבים יחד עם משה¹⁸), הרי הם באמת במעמד ומצב נעלה יותר, באופן שיש ביכלתם באותה שעה ללמוד ולקבל תורה מפי הגבורה, כיון שמה מרומם אותם ומקרבת למדריגתו¹⁹ (ולפיכך, כשם שלמד הוא תורה מפי הגבורה, כן פועל הוא על בני ישראל שיוכלו אף הם ללמוד מפי הגבורה).

אלא שעל כך טענו בני ישראל: מה שביכלתם ללמוד תורה מפי הגבורה, הרי אין זה אלא מפני שמה מרומם אותם לדרגא כזו; ועל כן מבוקשם הוא – ברצונם „לתפוס” את התורה בכלי ההשגה שלהם, בכוחותיהם הפרטיים^{19*} ובמעמד ומצב שבו עומדים הם מצד עצמם. ועל זה אמר הקב"ה „היטיבו כל אשר דברו”, כי באופן זה תתקבל בהם התורה ותיקלט בפנימיותם²⁰.

ד. ובזה יובן דיוק הלשון „התשתם את כוחי נקבה” אשר (אינו מורה רק על הרגש של צער, „נצטערתי עליכם”, אלא) מודגש בו בעיקר ענין החלישות („ורפיתם את ידי”). דלכאורה, מה ענין חלישות כחו של משה לכאן?

וההסברה בזה: כדי שמה רבינו

שמיעת „קול ה' אלקינו עוד”¹⁴, ובקשתם ממה „ואת תדבר אלינו”¹⁵ – שטען משה (כפירוש רש"י, אשר „ואת” – לשון נקבה – משמעו) „התשתם את כוחי נקבה שנצטערתי עליכם ורפיתם את ידי.. וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני”.

כלומר: ע"פ אומד דעתו של משה היו בני ישראל צריכים לבקש ללמוד תורה „מפי הגבורה”, שכן הדבר היה ביכלתם, ומכל מקום קיבל הקב"ה את טענת בני ישראל – „היטיבו כל אשר דברו”¹⁶ [כבנידון דידן, שהסכים הקב"ה¹⁷ לעצת יתרו, והדבר אף נעשה לפרשה בתורה].

ואף בנידון זה קשה: הלא החילוק בין מדריגת ישראל ע"פ מה ששיער משה (שביכלתם ללמוד מפי הגבורה) לדרגת מצבם בפועל (שהוצרכו ללמוד מפי משה), הוא מן הקצה אל הקצה [כמובן מזה שהידיעה על-דבר מצבם פעלה במשה ש„התשתם את כוחי נקבה”] – ואם כן, איך יתכן לומר שמה רבינו, הרועה והמפרנס דכלל ישראל, לא כיון כביכול אל נכון (ובזה גופא – עד כדי כך), באומד מצבם של צאן מרעיתו?

ג. אחד מהביאורים שאפשר לומר

בזה:

(18) להעיר ממחז"ל (ברכות ח, סע"א) לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן כו'.
(19) ראה בנוגע לדורו של משה – ע"ד הקבלה: ע"ח ש' הכללים פי"א. ש' הפסוקים ר"פ שמות. ועוד. וראה לקר"ת בעלותך לא, ד.
(19*) להעיר ממחז"ל רוצה אדם בקב שלו מט' קבין של חבירו (ב"מ לת, א).
(20) להעיר ממחז"ל לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ (ע"ז יט, א).

(14) ואתחנן ה, כב. וראה פרשתנו כ, טז וברמב"ן שם (טו).
(15) שם, כד.
(16) שם, כה.
(17) ראה פרש"י (ממכילתא) פרשתנו (שם), יט. שם, כג) „המלך בגבורה”. וראה פרש"י דברים (שם, ט. שם, יב. מספרי שם): לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה.

שעליו נאמר „אנכי עומד בין ה' וביניכם גו' להגיד לכם את דבר ה'“²³, ובפרט ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה^{23*} – נמצא, שכאשר שומעים בני ישראל תורה מפי משה, הרי זה כאילו הם שומעים זאת „מפי הגבורה“²⁴.

[וזהו דיוק הלשון במענה משה על טענת יתרו (מפני מה שופט הוא בעצמו את העם) – „כי יבא אלי העם לדרוש אלקים“²⁵, כפירוש רש"י – „לשאול תלמוד מפי הגבורה“, היינו שלימודם מפי משה הוא כ„תלמוד מפי הגבורה“²⁶].

זאת ועוד: מאחר שמשה מרומם את בני ישראל ומקרבם לדרגתו, אזי גם קבלתם את התורה ממנו תהיה על־דרך אופן קבלתו אותה מפי הגבורה.

ובלשון החסידות: דרגת משה היא „ראיה“²⁷ – הוא קיבל את התורה מפי הגבורה באופן של ראיה²⁸. ולכן, בנוסף

יוכל ללמוד תורה עם בני ישראל כפי צונו, „ואת תדבר אלינו“, היה מוכרח להשפיל עצמו ממדריגתו^{20*}. כי באם תאיר באותה שעה בחינת „משה“ בגלוי ובכל התוקף, יתרוממו ישראל (לדרגת משה –) מדריגה שבה צריכים הם ללמוד (לא „ממני“, ממשה, אלא) „מפי הגבורה“.

ולכן בהכרח שתחילה יהא תש כחו של משה כנקבה – חלישות וירידה במדריגת משה^{20*} – ועי"ז יהיה ביכולתו אחר כך לשמש ממוצע בין הקב"ה לישראל ולמסור להם את דבר ה'.

ה. כאשר הגיע הזמן שבו הוצרך משה להתחיל ללמוד תורה עם בני ישראל – לאחר שקיבל תורה מפי הגבורה בהר סיני, ולאחרי נתינת הלוחות השניות ביום הכיפורים – היה סבור שעל ישראל לשמוע את כל עניני התורה באופן ישר ממנו עצמו²¹.

דכיון שמשה הוא שלמד תורה „מפי הגבורה“ עצמו, הרי אין ביכולת אף אחד מלבדו למסור את דבר ה' עם כל האור וכו'²²; ויתירה מזו: בהיותו מי

בניקור גבי משה [שלכן כותב רש"י „נעשה אלו התולדות שלו“, ולא רק (כמ"ש לפני"ז) „כאילו ילדו“] – כי ענין הלידה (מציאות חדשה) שנעשה ע"י „מלמד בן חבירו תורה“ הוא מצד „פי הגבורה“ שבתורה, וזה ה"ב בעיקר גבי משה „שלמד מפי הגבורה“. וראה לקו"ש חט"ו ע' 180.

(23) ואתחנן ה, ה. (23*) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087 הערה 5. ועוד.

(24) ראה רמב"ם ה'ל' חגיגה פ"ג ה"ו בסופה. (25) פרשתנו שם, טו.

(26) ראה גם מרכבת המשנה למכילתא שם. ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין י"ט, סע"א. הובא באלשיך כאן) „לא לפנינו אתה עומד כו'“.

(27) ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד ואילך.

(28) להעיר ממחז"ל שבעת מ"ת היו כל ישראל רואים את (הקולות –) הנשמע (פרש"י פרשתנו כ, טו – ממכילתא שם).

(20*) ראה סה"מ תרכ"ח ע' טו. ובארוכה לקו"ש ח"ח שיחה ב' לפ' בהעלותך.

(21) ראה ספרי ורש"י דברים (שם, יד) – בנוגע למינוי השרי אלפים כו' – „ממי נאה ללמוד תורה ממך או מתלמידך כו' ממך שנצטערת עלי' כו'“. ולהעיר מ„סדר תורה“ (עירובין נד, ב. פרש"י תשא לד, לב) שגם „ביד כל העם (הי' עכ"פ פעם) אחד“ ממשה עצמו.

(22) ראה עירובין שם: כיון דמשה מפי הגבורה גמר מסתייעא מילתי'.

ולהעיר מפרש"י במדבר (ג, א) „נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה“. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 11 ואילך, ש(גם) מטעם זה, הענין ד„כל המלמד כו' ילדו“ הוא

את הדרך ילכו בה ואת המעשה גו"³², פועל הדבר את פעולתו, ואזי מתרוממים ישראל לדרגת משה ולומדים בדרגתו, ולכן – „וזההרתה (משה) אתהם את החוקים גו"³².

אבל כאשר באים אליו בני ישראל לדון על-דבר משפט בנוגע לעסקיהם, ואף ליישב את „דברי ריבותם"³³, הרי באותה שעה אין הם ב„עולמו" של משה, וממילא אין ביכלתם בשעת מעשה להתרומם כדי לקבל וללמוד³⁴ את משפט את התורה באופנו של משה³⁵.

אמנם המצב היה, שהתייצבות בעלי הדינים לפני משה רבינו – היא גופא רוממה אותם בשעת מעשה מהתלכשותם בתוך עסקיהם [כמובן אפילו ל„בן חמש למקרא", שכאשר הוא נמצא בחדר אחד עם המלמד שלו, הנהגתו שונה מאשר היא בשעה שהוא יושב לבדו ועסוק בעניניו], עד אשר היה ביכלתם לקבל וללמוד³⁴ את משפט התורה באופן של דרגת משה;

אך בכל זאת הסכים הקב"ה לעצת יתרו, מפני שהיה צורך (גם) להבטיח את מצבם של בני ישראל לאחרי

לכך שאינה דומה קבלת דבר ממי שראהו בעצמו לקבלת דבר ממי שרק שמע אותו (כמאמר חז"ל^{28*} „אינה דומה ראייה לשמיעה") – הנה פעולת משה עי"ז שרומם את ישראל היא, שגם אופן הקבלה שלהם (ממשה)²⁹ יהיה בדרגת ראייה³⁰.

ומהאי טעמא, כיון שכני ישראל מקבלים את השפעת התורה ממשה באופן של ראייה, רק משה עצמו יכול (וצריך) ללמוד תורה עם בני ישראל, ואף לשפוט אותם בעצמו בכל עניניהם, ואזי – „ויכלת עמוד³¹ וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום".

ו. וזה היה חידושו של יתרו:

יתרו הגיע מארצו, היה גר וכו', ועל כן הוא ראה את ישראל בהיותם (לא) במצב זה, שמשה מרומם אותם לדרגתו, (אלא) במצבם מצד עצמם; ולכן טען שענין משפטם של ישראל אינו יכול להיות עי"ז משה עצמו:

בענין לימוד התורה – יש מקום לומר שעי"ז גופא שבני ישראל באים ללמוד „את החוקים ואת התורות גו'

^{28*} ראה מכילתא פרשתנו יט, ט.

²⁹ ראה רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ח: נבואת משה רבנו כו' שראית בעיניך כו'.

³⁰ ראה לקו"ת שם (ג, ד) דבחי' ראי' דמשה היא מצד זה שדרגתו יסוד אבא – ודור המדבר שייכים ליסוד"א (ראה מקומות שנשמנו בהערה 19).

³¹ ע"ד זה שילמד משיח תורה את כל העם כולו אף שיהיו „ריבוא רבבות אנשים וכו'" כי יהי לימוד באופן של ראי' (לקו"ת צו יז, א"ב (וראה שם: ועד"ז ביקש משה כו'. וראה לקו"ת ואתחנן שם, ג). ד"ה וידבר אלקים (הב') תרצ"ט (בתחלתו וסופו).

³² פרשתנו שם, כ. וראה לעיל הערה 21.

³³ רש"י שם, ט.

³⁴ כלשון חז"ל (כנ"ל הערה 21) „ממי נאה ללמוד תורה". ולהעיר מברכות (ו, א. הובא בש"ך עה"ת פרשתנו כאן) „דדינא נמי היינו תורה" (ו,אתיא שכינה").

³⁵ וגם מצד דרגת התורה – מכיון שענין המשפט הוא כמו שהתורה „יורדת" לדון בעניני העולם (ולא כמו"ש מצד עצמה, למעלה מן העולם), היא למטה מבחי' משה (וענין הראי').

עתיד לחדש בתורה הכל ניתן למשה מסיני" – כלומר: אפילו מה שתלמיד ותיק, בדור שלאחר זמן, מחדש – היינו שזהו חידושו של התלמיד הותיק, הנה אף זה, "ניתן למשה מסיני".

וטעם הדבר, שמאחר שתלמיד ותיק זה התייגע והמציא את החידוש בשכלו – לכן אין החידוש יכול להיות חלק מתורת משה אלא אם כן מגיע הדבר באמצעות משה, ואזי זהו דבר ה' ממשי.⁴¹

וזהו שאמר יתרו למשה רבינו „ואתה תחזה – ברוח הקודש שעליך”⁴²: על משה לבחור ולמנות, ברוח הקודש שלו,⁴³ את „שרי האלפים וגו'” אשר ישפטו את העם, ועי"ז מובטח לכל הדורות שמשפט ישראל ע"י חכמי ישראל (סמוכין איש מפי איש עד משה רבינו) ע"פ הפסקדין שהם מסיקים בשכלם – הרי הוא משפטה של תורת אמת (תורת משה).

ה. ובזה יובן גם הדיוק – „ואתה תחזה” (ולא „ואתה תראה”):

209 באם יביט משה ברוח קדשו באופן של ראייה – דרגת משה במילואה

כניסתם לארץ ישראל³⁶, כאשר „הנך שוכב גו' וקם העם הזה גו'”³⁷ – שאף שלא ילמדו תורה מפי משה ולא יתורממו על-ידו, הנה גם באותה שעה תגיע אליהם התורה (שהיא דבר ה' בכל הזמנים) ע"י ראשי אלפי ישראל שבדור.

וזהו גם הטעם לכך שמשה לא סבר שעליו לעשות זאת בעצמו, שהרי [בנוסף לכך שענין זה – שרועה ישראל ישנה סדר הנהגתו כדי להבטיח את המצב שלאחרי הסתלקותו – דבר חידוש הוא; הנה באותה שעה עדיין לא עלה על הדעת מצב אחר, שהרי לולא החטא שלאחרי זה] משה היה צריך להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, ואזי היתה זו גאולה שלימה שאין אחריה גלות³⁸, אשר בה לימודם של ישראל הוא בדרגת ראייה³⁹.

ז. אמנם, גם הפעולה לצורך ענין זה גופא צריכה להעשות ע"י משה רבינו, שהרי כל עניני התורה – אפילו הענינים הנוגעים לדורות הבאים – מוכרחים לבוא באמצעות משה, וכמאמר חז"ל⁴⁰, „כל מה שתלמיד ותיק

(36) שאז מתחיל הסדר דארץ נושבת – „שש שנים תזרע שדך וגו'” (ר"פ בהר).

(37) ויילך לא, טז.

(38) ראה שעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב (חינוך)

בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. ע' צג. וש"נ.

(39) ראה לקו"ת ואתחנן שם (ובארוכה אוה"ת שם מאמרי ד"ה ואתחנן), דזה שמשו רצה להכניס בני" לארץ הוא, כי אז ה' בהם ענין הראי' [ומכיון שלא פעל זה, אמר (לדור שנכנסו לארץ), ועתה ישראל שמעו גו'”, בחי' שמיעה. וי"ל שמתעם זה אמר אז משנה תורה שהיא התלבשות התורה בבחי' השגת משה כו', כדלקמן הערה [41].

(40) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1088 הערה 11.

(41) ראה גם בארוכה לקו"ש (ח"ד ע' 1087 ואילך. ח"ט ע' 12 ואילך) – בנוגע למשנה תורה, שעי"ז שהתורה נתלכשה ברוה"ק דמשה (דמשה מפי עצמו אמרה – מגילה לא, ב), זה „פתח” שגם לימוד התורה של תלמיד ותיק (מצד השגתו הוא) עד סוף כל הדורות הוא דבר ה' ממש. ולהעיר גם ממשנ"ת (לקו"ש ח"ד ע' 1093 ואילך) בענין „קול גדול ולא יסה”.

(42) פרשי" ע"פ. וראה ב' הידיעות במכילתא שם, בנבואה .. באספקלריא כו'”.

(43) להעיר, דגם בנוגע למשנה תורה (שאמרה משה מפי עצמו) ה"ז „ברוה"ק” (תוד"ה משה מעצמו מגילה שם).

ובתקפה – לא יהיה צורך להזקק ל„שרי אלפים וגו'“. במצב זה נעשים כל הענינים באמצעות משה באופן גלוי, והוא עצמו שופט את הכל, את כל העם ובכל עניניהם (הן „דבר הגדול“ והן „דבר הקטן“);

ובתקפה – לא יהיה צורך להזקק ל„שרי אלפים וגו'“. במצב זה נעשים כל הענינים באמצעות משה באופן גלוי, והוא עצמו שופט את הכל, את כל העם ובכל עניניהם (הן „דבר הגדול“ והן „דבר הקטן“);

ט. אמנם, לכאורה עפ"י נמצא, שהסדר של „ואתה תחזה“ הוא ענין של ירידה בלבד, ח"ו – לצורך אלו מיש-ראל הזקוקים לממוצע בינם ובין משה (כשם שהיו בני ישראל זקוקים למשה כממוצע בינם ובין „פי הגבורה“);

ודוקא עי"ז שישנה אצל משה ירידה ממדריגתו (על-דרך „התשתם את כוחי, כנ"ל ס"ד) – היינו, שתמורת הראיה יש לו רק (בחינת „תחזה“, שהיא) התרגום של ראייה⁴⁴, כלומר, זהו ענין הראיה (דרגת משה) כפי שהוא „מתורגם“ (ונמשך) ללשון תרגום (לשון ארמי, השייך לעולם⁴⁵), ובלשון החסידות⁴⁶: „אחוריים של בחינת ראייה“⁴⁷ – אזי רואה הוא את ישראל כפי שהם מצד עצמם, וממילא ישנו צורך בענין זה של בחירת „שרי אלפים וגו'“⁴⁸.

אך בפנימיות הענינים – הנה אד-רבה: דוקא ע"י ההתעסקות לסייע ולרומם יהודי הנמצא למטה מטה ביותר, ניתן „לתפוס“ ולהמשיך מן הגבוה גבוה ביותר⁵¹,

ולפיכך נקראת הפרשה על שם יתרו, „על שם שיתר פרשה אחת

(49) ובפרט ע"פ הכלל (ראה ע"ח שער ד' פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' זן) דקדושה לא זזה ממקומה – הרי ישנה (גם עתה) בחי' משה שמצדה צ"ל „ראי" (ולא – „תחזה“). (50) ומכיון שהוא חלק בתורה מובן שניתן לנשחך מסיני, וכנ"ל (הערה 10) מספרי, אף בידי משה היו מסיני. וע"פ משנ"ת בלקו"ש חיי"ט ע' 387 הערה 54, דזה שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (היינו שהוא חידוש) כבר ניתן למשה מסיני, היינו לפי שבמ"ת „ניתנה“ התורה כמו"ש מושרשת ב„העלם העצמי דא"ס“ (שלמעלה מהתורה כמו שבאה בבחי' המשכה וגילוי) – יש לומר, דמ"ש בספרי ש„נתעלם מעיני משה“, הפירוש בזה הוא, שענין זה ניתן למשה באופן של העלם (שלמעלה מהתורה כמו שבאה בבחי' גילוי אצל משה). – מעין הביאור (והתירוץ) שלמעלה ניתן הכלל שממנו ועל פיו חידש התלמיד ותיק הפרט – חידושו. וראה לקו"ש שם ע' 252 ואילך.

(51) שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פי"ב ואילך. פל"ג ואילך. ובכ"מ.

(44) תו"א משפטים עת, ג. לקו"ת ואתחנן ז, רע"א. שער האמונה פכ"ה. ועוד. וראה זח"א (ס"ת) פה, סע"ב.

(45) ראה תו"א שם בריש העמוד. שם עז, ד ואילך.

(46) לקו"ת (ועד"ז תו"א ושער האמונה) שם. (47) וצ"ע בזית רענן ליל"ש פרשתנו (רמז ער) שמפרש דהמ"ד שס"ל דואתה תחזה היינו באספקלריא – „פי“ בנבואה באספקלריא המאירה. וכבר הקשה עליו במרכבת המשנה למכילתא שם. ועוד.

(48) עפ"ז יש לבאר ג"כ הא שבפ' דברים (א, ט ואילך) תלה משה הענין דמינוי שופטים בעצמו ולא ביתרו (ראה אברבנאל פרשתנו כאן. ועוד) – כי מכיון שמשנה תורה אמרה משה מפי עצמו, היינו כפי שהתורה נתלבה ברוה"ק שבמשה (ולא כמו"ש בגלוי „מפי הגבורה“) – לכן, גם מצד בחי' משה נרגש שצ"ל שופטים.

ועי"ז נשלמת הכוונה העליונה ד"נתאוהה הקב"ה להיות לו זירה בתחתונים"⁵³, בעולם הזה התחתון, שאין תחתון למטה ממנו⁵³, ודבר זה יהיה בשלימות ובגלוי בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת ט"ו בשבט תשל"ה)

[על-דרך מה שמאריך כ"ק מורי וחמי אדמו"ר לבאר במאמרי ההילולא שלו⁵², שדוקא עבור העבודה בעולם הזה התחתון, שבו יש צורך במלחמה עצומה בגוף ובנפש הבהמית, מבזבזים מלמעלה את האוצרות הכי יקרים (שעדי עת המלחמה אפילו לא ניתנו לראותם), ועיקר המכוון בבזבוז האוצרות הוא שיגיעו (לא רק לפקידי החיל, אלא) לידיהם של אנשי החיל, המבצעים את המלחמה בפועל];

210

53) תניא פל"ו. וראה לקו"ש ח"ו ע' 197

ואילך.

52) באתי לגני השי"ת פרק יא. פרק כ.

